

KS. PIOTR TYLEC¹

KIEROWNICY BIBLIOTEKI SEMINARIUM DUCHOWNEGO W SANDOMIERZU W LATACH 1875-1984

Ważną osobą w każdej instytucji, zarówno państwowej, jak i kościelnej, jest jej zarządca, a więc kierownik, dyrektor, opiekun itp. Decyduje on bowiem o systemie pracy danej jednostki, podejmowanych inicjatywach i o sposobach rozwiązywania pojawiających się problemów. To właśnie na zarządcy spoczywa odpowiedzialność za całość kształt działalności danej placówki. Taką też rolę pełnili kierownicy Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Jednostka ta była podporządkowana poszczególnym regensom seminarium, którzy jednak ze względu na wielość obowiązków nie mogli właściwie opiekować się podległą im księżnicą. Z tej racji od 1875 roku biskup sandomierski wyznaczał duchownego, którego zadaniem była stała opieka nad biblioteką seminaryjną. Do obowiązków tegoż kapłana należała nie tylko dbałość o zasób biblioteczny, ale również katalogowanie nowych nabytków, sprowadzanie potrzebnych alumnom pozycji oraz ich udostępnianie. Niniejszy artykuł prezentuje sylwetki poszczególnych kierowników z uwzględnieniem ich zaangażowania w działalność Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu.

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie sylwetek siedmiu kierowników sandomierskiej księżnicy, którzy zarządzali nią w latach

¹ Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu.

1875-1984². Początek przyjętego zakresu chronologicznego wyznacza data nominacji jej pierwszego kierownika (26 sierpnia 1875 roku). Natomiast datą końcową jest chwila śmierci, a więc i zakończenia pracy kierowniczej ks. Stanisława Drypy (19 września 1984 roku), ostatniego nieżyjącego zarządcy omawianej biblioteki. Oprócz biografów poszczególnych kierowników ksiąźnicy niniejszy artykuł ukazuje także sposób zarządzania nią w pierwszym okresie istnienia (1820-1875).

Biblioteka seminaryjna powstała wraz utworzeniem Seminarium Duchownego w Sandomierzu, tj. jesienią 1820 roku³. Początkowo dysponowała bardzo skromnym zasobem i nie miała nawet swojego kierownika⁴. Statut Seminarium Duchownego w Sandomierzu, nadany przez bp. Adama Prospera Burzyńskiego w 1828 roku, na opiekuna biblioteki wyznaczał wiceregensa (wicerektora). Jego zadaniem miało być porządkowanie i spisywanie książek oraz katalogowanie nowych nabytków (rozdz. 111, § 32)⁵. Podobne zalecenia zawarto w kolejnym statucie seminaryjnym z 6 lutego 1841 roku, wydanym przez biskupa nominata diecezji sandomierskiej, Klemensa Bąkiewicza⁶. W tym czasie seminaryjna ksiąźnica nadal była małą placówką, mającą w swoich zbiorach zaledwie kilkaset pozycji⁷. Kolejne lata przyniosły powiększenie księgozbioru, który na początku lat sześćdziesiątych XIX wieku liczył ok. 2 tys. woluminów⁸, co nadal nie było wielkością znaczną i wymagającą zatrudnienia samodzielnego dyrektora. Do tego czasu wiceregensami, a więc doraźnymi opiekunami biblioteki seminaryjnej byli księża: Celestyn Bednarski (1826-1829), Jan Kalatowicz (1830-1831), Walenty Czapczyński (1830-1833), Karol Teliga

² Sylwetki kierowników Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu zostały opracowane w głównej mierze na podstawie biografów *Słownika biograficznego księży diecezji sandomierskiej XIX-XX w.* (t. 1-3). Autor niniejszego artykułu miał duży udział w tworzeniu powyższego słownika (współautor t. 3 i 4).

³ M. Buliński, *Monografia miasta Sandomierza*, Warszawa 1879 (reprint 2005), s. 405.

⁴ Można przypuszczać, że nad księgozbiorem seminaryjnym opiekę sprawował w tym czasie regens Jan Nepomucen Ratyński (1820-1827); S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne w Sandomierzu w latach 1820-1926*, oprac. H. Szumił, Sandomierz 2010, s. 58.

⁵ S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 116.

⁶ W. Wójcik, *Włączenie zbiorów poklasztornych do Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 1,2 (1959/1960), s. 53.

⁷ S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 118, 418.

⁸ J. Mazur-Pietrzyk, *Druki sandomierskie przechowywane w Bibliotece Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 64 (1995), s. 469.

(1833-1836), Jan Chryzostom Dąbrowski (1836-1843), Karol Górski (1843-1845), Stanisław Świątkiewicz (1845-1850), Grzegorz Szelkowski (1850-1852), Kazimierz Rogoziński (1852-1853), Antoni Sotkiewicz (1853-1856), Józef Szczepański (1856-1860), Michał Słapczyński (1860-1861) oraz Paweł Słabowski (1861-1868)⁹.

Sytuacja biblioteki seminaryjnej uległa zmianie w połowie lat sześćdziesiątych XIX wieku. Książnica doczekała się wówczas nowego pomieszczenia w nowo wybudowanym piętrowym pawilonie (po pożarze z 1863 roku¹⁰). Poza tym zasilili ją książki pochodzące z jedenastu skasowanych klasztorów znajdujących się na terenie diecezji sandomierskiej (ok. 15 tys. woluminów)¹¹. W tym czasie urząd wiceregensa pełnił ks. Alfons Jan Bułakowski (1868-1871) i ks. Apolinary Knothe (1871-1876)¹². Ksiądz Knothe rozpoczął dzieło uporządkowania zbiorów poklasztornych. Przy pomocy kleryków udało mu się spisać 1 664 pozycje. W zadaniu tym pomagali mu również księża profesorowie: Wawrzyniec Kukliński, Stanisław Jackowski oraz Ludwik Piotrowicz. Ów ostatni za oddaną pracę na tym polu otrzymał tytuł kustosa biblioteki, a z czasem został jej pierwszym kierownikiem¹³.

Ks. Ludwik Roch Piotrowicz (1839-1905) – kierownik biblioteki w latach 1875-1879

Urodził się 16 sierpnia 1839 roku w Kiełczynie. Był synem Stanisława i Franciszki z domu Zacharskiej. Uczył się w domu rodzinnym oraz w Szkole Powiatowej w Sandomierzu. Był alumnem Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1856-1859) oraz studentem Akademii Duchownej w Warszawie. Otrzymał stopień kandydata teologii (1859-1863). Świecenia subdiakonatu przyjął 14 czerwca 1862 roku w Warszawie z rąk św. abp. Zygmunta Szczęsnego Feleńskiego, kapłańskie zaś 17 sierpnia tegoż roku w Mominie z rąk bp. Józefa Juszyńskiego.

⁹ S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 63, 69, 70, 254-261.

¹⁰ A. Bułakowski, *Korespondencja z sandomierskiego*, „Przegląd Katolicki”, 1 (1863), s. 429.

¹¹ J. Rokoszny, *Stare druki przechowywane w bibliotece seminaryjnej w Sandomierzu*, „Kwartalnik Teologiczny”, 1,3-4 (1902), s. 1-6; W. Wójcik, *Włączenie zbiorów*, s. 62; S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 220.

¹² S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 261-262.

¹³ *Tamże*, s. 425.

Był wikariuszem katedry w Sandomierzu (28 lipca 1863 roku)¹⁴, nauczycielem i prefektem Progimnazjum w Sandomierzu (26 listopada 1864 roku). Pełnił także obowiązki pisarza w tamtejszym Sądzie Biskupim. W latach 1863-1891 był profesorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu (wykładał patrologię, literaturę łacińską, język łaciński i grecki, prawo kanoniczne, historię Kościoła). Pełnił funkcję wikariusza kościoła św. Jakuba w Sandomierzu (17 marca 1874 roku), wizytatora klasztorów męskich i żeńskich w diecezji sandomierskiej (10 września 1891 roku) oraz obrońcy sakramentu małżeństwa w Sądzie Biskupim w Sandomierzu (1 października 1886 roku). Dwunastego września 1878 roku otrzymał godność kanonika honorowego Kapituły Katedralnej w Sandomierzu, a w 1888 roku został kanonikiem gremialnym. Zmarł 16 listopada 1905 roku w Sandomierzu. Pochowany został na cmentarzu parafii św. Pawła.

Funkcję opiekuna biblioteki seminaryjnej objął 26 sierpnia 1875 roku i pełnił ją przez cztery lata. Porządkował i katalogował księgozbiór księżnicy (wraz z klerykami spisał ok. 3 tys. pozycji). W toku tych prac odnalazł rękopis tekstu *Bogurodzicy* z drugiej połowy XV wieku. Znał paleografię i był znawcą poezji łacińskiej. Utrzymywał korespondencję z uczonymi: Józefem Szujskim, Stanisławem Kętrzyńskim i hr. Stanisławem Tarnowskim. Napisał rozprawę na temat odnalezionego w bibliotece *Dyjałogu o Zbigniewie Oleśnickim*, publikował drobne artykuły w „Przeglądzie Katolickim”¹⁵.

¹⁴ W nawiasie data nominacji.

¹⁵ Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu (dalej: ADS), Akta personalne ks. Ludwika Piotrowicza; ADS, Akta śmierci kapłanów (dalej: AŚK) (1894-1918), k. 200; *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX-XX w.*, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, t. 3: *M-R*, Sandomierz 2017, s. 167-168; J. Wiśniewski, *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186 do 1926 r. tudzież sesje Kapituły Sandomierskiej od 1581 do 1866 r.*, Radom 1928, s. 233-235; S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 12, 160, 175, 278, 286-288, 420, 423, 425, 427, 445, 459, 511; W. Firlej, *Piśmiennictwo księży diecezji kieleckiej i sandomierskiej w XIX wieku*, Kielce 2011, s. 227-228; S. Bastrzyk, *Sylwetki zasłużonych kapłanów z XIX i XX w., spoczywających na cmentarzu świętopawelskim w Sandomierzu*, w: *Parafia pw. Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła w Sandomierzu. Materiały z sesji naukowej. Sandomierz 15 maja 2014 r.*, red. K. Burek, Sandomierz 2014, s. 152; *Bogurodzica*, oprac. J. Woronczak, wstęp językoznawcy E. Ostrowska, oprac. muzykologiczne H. Feicht, Wrocław – Warszawa – Kraków 1962, s. 105-108; L. Piotrowicz, *Biblioteka w seminarium sandomierskim*, „Przegląd Katolicki”, 19 (1881), s. 475-476; tenże, *Biblioteka w seminarium sandomierskim (dokończenie)*, „Przegląd Katolicki”, 19 (1881), s. 508-511; tenże, *Dyjałog o Zbigniewie Oleśnickim, wiersz łaciński*, w: *Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce*, t. 2, Kraków 1882, s. 325-362.

Ks. Teofil Banaszek (1851-1907) – kierownik biblioteki w latach 1879-1881

Urodził się 20 listopada 1851 roku w Przedborzu. Był synem mieszczan: Walentego i Urszuli z domu Wydrychiewicz. Uczęszczał do Szkoły Elementarnej w Przedborzu, Progimnazjum w Końskich (1862-1867) oraz Gimnazjum w Piotrkowie Trybunalskim (1867-1868). W latach 1868-1872 był alumnem Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Następnie został skierowany na dalsze studia do Akademii Duchownej w Petersburgu (w 1876 roku otrzymał stopień magistra teologii). Święcenia subdiakonatu przyjął 16 lipca, diakonatu – 19 lipca 1875 roku w Sandomierzu, a kapłańskie 26 lipca tegoż roku w Koprzywnicy z rąk bp. Józefa Juszyńskiego.

Bezpośrednio po powrocie z Petersburga został profesorem (do 1881 roku) i wiceregentem (do 1876 roku) sandomierskiego seminarium, gdzie wykładał: Pismo Święte, homiletykę, język i literaturę polską, katechizm, język rosyjski oraz historię Rosji. W latach 1877-1880 pełnił równocześnie funkcję wikariusza (rektora) kościoła pw. św. Józefa w Sandomierzu. Następnie był proboszczem następujących parafii: Góry Wyokie (18 listopada 1880 roku), Bałtów (18 października 1887 roku) oraz Szewna (20 października 1902 roku), gdzie został również dziekanem dekanatu opatowskiego (11 grudnia 1902 roku). Otrzymał godność kanonika Kapituły Kolegiackiej w Opatowie (11 listopada 1903). Zmarł 20 listopada 1907 roku w Szewnej na zapalenie płuc. Pochowany został na tamtejszym cmentarzu.

Stanowisko kierownika Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu piastował w latach 1879-1881. Kontynuował dzieło ks. Apolinarego Knothe oraz ks. Ludwika Piotrowicza porządkowania księgozbiorów poklasztornych¹⁶.

¹⁶ ADS, Akta personalne ks. Teofila Banaszka; ADS, Akta posług biskupich (dalej: APB) Józefa Juszyńskiego (1859-1880), k. 93; ADS, AŚK (1894-1918), k. 225; *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX-XX w.*, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, t. 1: A-G, Sandomierz 2014, s. 31-32; A. Bastrzykowski, *Kolegiata św. Marcina w Opatowie i jej kapituła*, cz. 2: *Katalog prałatów i kanoników kolegiaty opatowskiej od 1212 r. do naszych dni*, Ostrowiec Świętokrzyski 1948, s. 9; S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 264-265; J. Dąbek, A. Łyko, *Kościół i klasztor św. Józefa w Sandomierzu. Wczoraj i dziś*, Sandomierz 2015, s. 17.

Ks. Stanisław Puławski (1866-1937) – kierownik biblioteki w latach 1892-1893

Urodził się 6 kwietnia 1866 roku w Warszawie. Był synem ziemian: Kazimierza i Heleny z domu Ujejskiej. Po śmierci rodziców początkowe nauki pobierał w domu stryjostwa w Warszawie. Uczęszczał do Gimnazjum nr 3 w Warszawie (1875-1882), gdzie ukończył V klasę. Był alumnem Seminarium Metropolitalnego w Warszawie (1882-1883) oraz Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1883-1886). Następnie studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie otrzymał stopień magistra teologii (1886-1890). Święcenia subdiakonatu przyjął 16 marca, diakonatu 7 kwietnia 1889 roku w Petersburgu z rąk arcybiskupa mohylewskiego, Aleksandra Dziewałtowskiego-Gintowta, kapłańskie 11 maja 1890 roku w Petersburgu z rąk bp. Antoniego Baranowskiego, sufragana żmudzkiego.

Siódmego listopada 1890 roku został wikariuszem katedry sandomierskiej. Pełnił funkcję profesora Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie wykładał prawo kanoniczne, oraz sekretarza miejscowego Konsystorza Biskupiego (19 sierpnia 1891 roku). Trzeciego maja 1893 roku żandarmi przeprowadzili w jego mieszkaniu rewizję. Podejrzewano go o przynależność do tajnego stowarzyszenia księży absolwentów rocznika 1890 Akademii Duchownej w Petersburgu. Pod naciskiem rządu carskiego został odsunięty od wszystkich stanowisk, a 21 stycznia 1895 roku wywieziony na zesłanie do Kostromy i poddany dozorowi policyjnemu. Powrócił do diecezji po ogłoszeniu amnestii dla więźniów politycznych we wrześniu 1896 roku (nadal obejmował go zakaz nauczania). Dwudziestego pierwszego grudnia 1896 roku został wikariuszem kościoła pobernardyńskiego pw. św. Katarzyny w Radomiu, działając jednocześnie w Towarzystwie Dobroczynności. Pełnił funkcję proboszcza parafii Jedlnia (5 lutego 1900 roku) oraz Koprzywnica, będąc również dziekanem dekanatu koprzywnickiego (7 lutego 1908 roku). Dwudziestego szóstego września 1918 roku został mianowany proboszczem konsulatorem; kierował akcją misyjną w diecezji; od 26 lipca 1927 roku był wizytatorem nauki religii w dekanacie koprzywnickim. Po śmierci bp. Mariana Ryxa 14 lipca 1930 roku złożył rezygnację z tych stanowisk i probostwa w Koprzywnicy. Bp Włodzimierz Jasiński 1 marca 1932 roku mianował go oficjałem Sądu Biskupiego w Sandomierzu, radcą i re-

ferentem Kurii Diecezjalnej. Pełnił także funkcje: dyrektora dzieł misyjnych, przewodniczącego Komisji Organistowskiej, egzaminatora prosynodalnego, członka Komisji Architektonicznej (31 marca 1932 roku), członka Rady Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej (14 listopada 1932 roku). Kierował referatem konferencji i kongregacji dekanalnych. Był spowiednikiem alumnów sandomierskiego seminarium (29 października 1932 roku). Zmarł 19 czerwca 1937 roku w Sandomierzu. Pochowany został w grobowcu kapitulnym na cmentarzu katedralnym.

Był promotorem I Synodu Diecezjalnego. Prowadził ożywioną działalność społeczną i charytatywną. W 1902 roku założył w Jedlni pierwszą na ziemi radomskiej włościańską spółkę rolną. Należał do zarządu okręgowego Polskiej Macierzy Szkolnej w Radomiu. W 1917 roku został wybrany do sandomierskiego sejmiku powiatowego, a 9 kwietnia 1918 roku zebranie sejmików z pięciu powiatów guberni radomskiej wybrało go na zastępcę posła do Rady Stanu. W Koprzywnicy założył osiem szkół ludowych, straż pożarną, spółkę szewską, bibliotekę parafialną oraz kółko rolnicze w Sośniczanach. Pracował w samorządzie powiatowym i gminnym oraz w dozorze szkolnym. W 1928 roku był członkiem Związku Ludowo-Narodowego (późniejsze Stronnictwo Narodowe). W 1930 roku był prezesem Koła Polskiej Macierzy Szkolnej w Koprzywnicy. Pomagał w odbudowie domostw Koprzywnicy po przejściu frontu pierwszej wojny światowej. W 1911 roku otrzymał godność tajnego szambelana papieskiego, następnie prałata i dziekana Kapituły Kolegiackiej w Opatowie (12 czerwca 1919 roku), prałata domowego Ojca Świętego (1920), kanonika gremialnego Kapituły Katedralnej w Sandomierzu (2 marca 1932 roku). W 1925 roku otrzymał Srebrny Krzyż Zasługi, w 1929 zaś z rąk abp. Edwarda von Roppa krzyż „Pro Fide et Ecclesia in Russia” (za pracę duszpasterską w Kostromie).

Funkcję kierownika Biblioteki WSD w Bibliotece pełnił krótko (1892-1893) ze względu na usunięcie ze stanowiska przez władzę państwową. Z zamiłowania był historykiem, co zapewne wykorzystywał w swojej pracy biblioteczej. Pozostawił po sobie liczne wypisy historyczne, dotyczące przede wszystkim Koprzywnicy, Sandomierza i okolic¹⁷.

¹⁷ ADS, Akta personalne ks. Stanisława Puławskiego; Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu, Zespół Rękopisów, sygn.: G985, G1001, G1009, G1063, G1131a-b, G1132, G1135, H1415; [X. F. J.], *Ś.p. Stanisław Puławski*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” (dalej: KDS), 30,7-8

Ks. Antoni Rewera (1869-1942) – kierownik biblioteki w latach 1897-1906

Urodził się 6 stycznia 1869 roku w Samborcu. Był synem Wawrzyńca i Rozalii z domu Sapielak. Początkowe nauki pobierał w domu rodzinnym. W latach 1880-1884 uczył się w Progimnazjum Męskim w Sandomierzu. Był alumnem WSD w Sandomierzu (1884-1889). Ukończył Akademię Duchowną w Petersburgu ze stopniem magistra teologii (7 czerwca 1893 roku). Święcenia subdiakonatu przyjął 30 sierpnia, diakonatu 6 września 1891, kapłańskie zaś 2 lipca 1893 roku z rąk bp. Antoniego Sotkiewicza.

Dwudziestego ósmego sierpnia 1893 roku został mianowany wikariuszem katedry w Sandomierzu. Przez szesnaście lat (od 24 stycznia 1894 roku) pełnił funkcję profesora Seminarium Duchownego w Sandomierzu (wykładał m.in. teologię moralną, archeologię biblijną i język francuski). Równocześnie pełnił inne funkcje: rektora kościoła pw. św. Józefa w Sandomierzu (16 września 1895 roku), wicerektora (20 stycznia 1899-1904) oraz ojca duchownego seminarium (19 października 1904-1908) i spowiednika (do 1931 roku). Był proboszczem w Mychowie (30 listopada 1904 roku), w katedrze sandomierskiej (23 maja 1907 roku), a po konflikcie z bp. Włodzimierzem Jasińskim w parafii św. Józefa w Sandomierzu (28 marca 1934 roku). Ponadto piastował różne stanowiska w Kurii Diecezjalnej (Konsystorz): przewodniczącego Consilium a Vigilantiae (do 1933 roku), egzaminatora prosynodalnego (do 1923 roku), sędziego prosynodalnego (do 1942 roku), dyrektora Stowarzyszenia Dzieciństwa Jezusowego (1927-1935). Od 1922 roku był aktywnym członkiem krajowej Rady Głównej Trzeciego Zakonu św. Franciszka. Czternastego listopada 1932 roku został członkiem Rady Diecezjalnego Instytutu Akcji Kato-

(1937), s. 234-235; *Słownik biograficzny*, t. 3, s. 202-204; W. Wójcik, *Ks. Stanisław Celestyn Puławski (1866-1937)*, „Prawo Kanoniczne”, 18,1-2 (1975), s. 185-209; tenże, *Puławski Stanisław Celestyn*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1918-1981*, t. 6, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 741-742; A. Bastrzykowski, *Kolegiata św. Marcina w Opatowie i jej kapituła*, cz. 2, s. 64; P. Kubicki, *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i ojczyzny w latach 1861-1915*, cz. 1: *Dawne Królestwo Polskie*, t. 3: *Diecezje: sandomierska, sejneńska, warszawska, emigracja kleru po r. 1863, zakony, zestawienia i spisy*, Sandomierz 1933, s. 21-24; S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 293-294; B. Stanaszek, *Duchowieństwo diecezji sandomierskiej w latach 1918-1939*, Lublin 1999, wg indeksu; W. Firlej, *Piśmiennictwo księży*, s. 28, 51, 83, 84, 184, 185, 201, 213, 222, 233; J. Wiśniewski, *Dekanat kozienicki*, Radom 1913, s. 63-64, 67-68.

lickiej. Siedemnastego marca 1942 roku został aresztowany przez Gestapo. Wywieziono go do obozu koncentracyjnego w Dachau, gdzie zmarł 1 października 1942 roku.

Był współorganizatorem Spółdzielni Spożywców „Pomoc Bratnia” i prezesem Zarządu (1907-1920), a następnie przewodniczącym Rady Nadzorczej. Z jego inicjatywy powstało Towarzystwo Domu Ludowego pw. św. Franciszka w Sandomierzu. Towarzystwo to miało rozciągać opiekę nad starszymi i samotnymi tercjarkami. Z czasem przekształciło się w Zgromadzenie Zakonne Córek św. Franciszka Serafickiego. Ksiądz Rewera napisał pierwszą konstytucję tegoż zgromadzenia. Kierował Związkiem Katolickim i Stowarzyszeniem Rzemieślników Chrześcijańskich w Sandomierzu. Pisywał artykuły do „Kroniki Diecezji Sandomierskiej”, „Przeglądu Katolickiego”, „Gazety Radomskiej” oraz „Dzwonka Częstochowskiego”. W 1930 roku zredagował wydany drukiem *Kalendarz katolicki parafii katedralnej w Sandomierzu*. Położył wielkie zasługi dla stworzenia polskiej Szkoły Filologicznej (gimnazjum) w Sandomierzu. W 1917 roku został prezesem koła Polskiej Macierzy Szkolnej w Sandomierzu. Należał do władz Towarzystwa Dobroczynności w Sandomierzu. Sympatyzował z chadecją; według władz państwowych w 1928 roku należał do Związku Ludowo-Narodowego. W 1930 roku był prezesem straży pożarnej w Mściowie. Otrzymał godność kanonika gremialnego (16 maja 1903 roku), prałata archidiakona (12 października 1912 roku) oraz prałata dziekana (19 lutego 1931 roku) Kapituły Katedralnej w Sandomierzu, a także prałata domowego Jego Świątobliwości (29 grudnia 1920 roku). Trzynastego czerwca 1999 roku w Warszawie został beatyfikowany przez Jana Pawła II w gronie 108 męczenników drugiej wojny światowej.

Opiekę nad Biblioteką Seminarium Duchownego w Sandomierzu pełnił w latach 1897-1906, a więc w okresie poprzedzającym przeniesienie jej do nowego gmachu. Ze względu na małą ilość miejsca i brak środków finansowych biblioteka przeżywała okres stagnacji w swoim rozwoju. Funkcję kierownika biblioteki łączył z obowiązkami seminaryjnymi (wicerektora i ojca duchownego)¹⁸.

¹⁸ ADS, Akta personalne ks. Antoniego Rewery; *Słownik biograficzny*, t. 3, s. 223-225; S. Siczek, *Rewera Antoni*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1918-1981*, t. 7, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 25-27; B. Stanaszek, *Duchowieństwo diecezji*, wg indeksu;

Ks. Andrzej Wyrzykowski (1879-1955) – kierownik biblioteki w latach 1907-1948

Urodził się 24 listopada 1879 roku w Sandomierzu. Był synem Michała i Agnieszki z domu Żmudy. Uczęszczał do Szkoły Elementarnej i Progimnazjum w Sandomierzu, gdzie ukończył IV klasę. W latach 1895-1902 był alumnem Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Świecenia subdiakonatu przyjął 6 lipca, diakonatu 13 lipca 1902 roku z rąk biskupa płockiego, Jerzego Szembeka. Jako diakon został skierowany na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, które ukończył 30 maja 1907 roku ze stopniem magistra teologii. Świecenia kapłańskie przyjął 25 marca 1906 roku w Petersburgu z rąk bp. Kaspera Cyrtowta, sufragana kowieńskiego.

Czwartego września 1907 roku został mianowany wikariuszem parafii św. Pawła w Sandomierzu oraz profesorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie nauczał historii Kościoła, historii sztuki sakralnej, przejściowo prawa kanonicznego, patrologii, języka łacińskiego i śpiewu (funkcję profesora pełnił do śmierci). W Niższym Seminarium uczył historii i geografii. W latach 1916-1929 był rektorem kościoła św. Jakuba w Sandomierzu. Ponadto pełnił następujące funkcje: radcy Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (26 września 1918 roku); wizytatora nauki religii w szkołach powszechnych parafii Zawichost, Koprzywnica i Bidziny (16 lipca 1927 roku); cenzora kościelnego ksiązek i wydawnictw diecezji sandomierskiej (27 października 1928 roku); sędziego prosynodalnego Sądu Biskupiego w Sandomierzu (1 października 1933, 27 lipca 1944, 19 grudnia 1951, 15 czerwca 1954 roku) oraz egzaminatora prosynodalnego diecezji sandomierskiej (2 listopada 1933, 27 czerwca 1944, 15 czerwca 1954 roku); członka Diecezjalnej Komisji Budowlanej (14 września 1937 roku); członka Komisji Mieszanej Konserwatorskiej dla diecezji sandomierskiej (30 września 1937 roku); wiceoficjała (20 czerwca 1942

J. Wiśniewski, *Katalog prałatów*, s. 250-252; S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne*, s. 267-269; W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945*, z. 4, Warszawa 1978, s. 333-334; M. Bobula, *Błogosławiony ksiądz Antoni Rewera*, Włocławek 2001; M. Bobula, J. Kwiatkowski, *Ciernista droga prawdy. Błogosławiony ks. prałat Antoni Rewera*, Sandomierz 2002; W. Firlej, *Piśmiennictwo księży*, wg indeksu.

roku) i oficjała Sądu Biskupiego w Sandomierzu; delegata biskupa sandomierskiego do składu Rady Fundacji Instytutu Świętego Ducha w Sandomierzu (24 listopada 1944 roku) oraz prokuratora i zarządcy majątku Kapituły Katedralnej w Sandomierzu (1 grudnia 1944 roku). Zmarł 4 listopada 1955 roku na zawał serca. Pochowany został w grobie rodzinnym na cmentarzu parafii św. Pawła w Sandomierzu. Otrzymał godność kanonika honorowego (28 kwietnia 1915 roku), kanonika gremialnego (22 października 1917 roku), prałata kustosza (2 marca 1932 roku) Kapituły Katedralnej w Sandomierzu. Odznaczony został brązowym (30 kwietnia 1931 roku) i srebrnym (10 października 1938 roku) medalem zasługi za wybitną pracę na polu pożarnictwa, jak również Złotym Krzyżem Zasługi (1939).

W 1917 roku został wybrany do Zarządu Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Kapłanów Diecezji Sandomierskiej. Trzy lata później wszedł w skład zarządu Komitetu Obywatelskiego Obrony Państwa w Sandomierzu. Poza zajęciami kościelnymi angażował się w pracę społeczną w Ochotniczej Straży Pożarnej, w Stowarzyszeniu Spożywców „Pomoc Bratnia” (był członkiem zarządu), w Towarzystwie Krajoznawczym, w Kole Przyjaciół Harcerzy oraz w wielu innych stowarzyszeniach. Był współzałożycielem i długoletnim prezesem Biblioteki Publicznej im. Jana Długosza w Sandomierzu. Organizował wykłady dla publiczności i wygłaszał odczyty na tematy historyczne. W 1925 roku uczestniczył w przygotowaniu zjazdu wychowanków Gimnazjum w Sandomierzu. Wszedł do powołanego wówczas zarządu Koła Sandomierzan. W 1927 roku z listy Związku Ludowo-Narodowego został wybrany do Rady Miejskiej w Sandomierzu. W 1936 roku był prezesem Zarządu Powiatowego Stronnictwa Narodowego w Sandomierzu. Opublikował liczne artykuły na łamach „Kroniki Diecezji Sandomierskiej” oraz haseł w *Podręcznej encyklopedii kościelnej* (od 1912 roku był członkiem kolegium redakcyjnego). W 1913 roku opublikował podręcznik dla alumnów seminariów poświęcony historii Kościoła w Polsce (*Kurs historii Kościoła polskiego*).

Już jako kleryk angażował się w prace biblioteki seminaryjnej. W latach 1907-1948 (honorowo aż do śmierci) pełnił funkcję bibliotekarza Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Korzystając

z pomocy alumnów, podjął się dzieła uporządkowania i opracowania księgozbioru biblioteki po przeniesieniu go do gmachu poklasztornego. Odszedł od metody porządkowania książek działami, przyjął zaś zasadę opisaną w podręczniku Arnima Graesela. Najpierw więc ułożył druki o największym formacie, następnie rękopisy liturgiczne, inkunabuły i cenniejsze druki. Woluminom nadał numerację ciągłą. Każdą książkę opisał na dwóch kartach, które włączył do katalogu podstawowego i dziesiątego. Troszczył się o wybór nowych książek, które często nabywał za własne pieniądze. W testamencie zapisał na rzecz biblioteki swój prywatny księgozbiór. Dbał o konserwację cenniejszych druków (m.in. oprawił komplet patrologii Migne'a). Osobiście prowadził wypożyczalnię, udzielając przy tym cennych rad bibliograficznych. Kolekcjonował dawne ulotki, odezwy, banknoty, fotografie księży i kościołów. Zbiory te ofiarował bibliotece. Porządkował Archiwum i Bibliotekę Kapituły Kolegiackiej i Katedralnej w Sandomierzu. Należał do Koła Związku Bibliotekarzy Polskich we Lwowie. Współpracował z różnymi naukowcami, udzielając im informacji na temat zbiorów sandomierskich. Wysyłał również materiały, odpisy źródeł i literaturę księżom piszącym rozprawy naukowe. Posługa ks. Andrzeja Wyrzykowskiego w bibliotece seminaryjnej została doceniona w 2017 roku poprzez utworzenie czytelnicy naukowej pod jego patronatem¹⁹.

Ks. (bp) Walenty Wójcik (1924-1990) – kierownik biblioteki w latach 1948-1961

Urodził się 9 września 1914 roku w Byszówce w parafii Klimontów. Był synem Walentego i Franciszki z domu Osuchy. Uczęszczał do Szkoły Powszechnej w Klimontowie (1921-1926), Męskiego Gim-

¹⁹ ADS, Akta personalne ks. Andrzeja Wyrzykowskiego; *Śp. ks. Prałat Andrzej Wyrzykowski*, KDS 48 (1955), nr 6, s. 140-142; *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX-XX w.*, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, t. 4: *S-Ż. Biskupi i uzupełnienia*, Sandomierz 2019, s. 250-251 [w druku]; W. Wójcik, *Ks. Andrzej Wyrzykowski*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2,1-2 (1961), s. 298-302; S. Makarewicz, *Podminkański kościół i klasztor św. Jakuba Apostoła w Sandomierzu*, Sandomierz 1979, s. 35; A. Graesel, *Handbuch der Bibliothekslehre*, Leipzig 1902; B. Stanaszek, *Duchowieństwo diecezji*, wg indeksu; W. Firlej, *Piśmiennictwo księży*, s. 15, 51, 176, 185, 215, 225, 236, 241, 247-248; J. Wiśniewski, *Katalog prałatów*, s. 316.

nazjum w Sandomierzu (1926-1931) oraz Niższego Seminarium Duchownego w tymże mieście (1931-1934). Był alumnem Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1934-1939). Święcenia subdiakonatu przyjął 6 listopada 1938 roku, diakonatu 25 marca, kapłańskie 11 czerwca 1939 roku z rąk bp. Jana Kantego Lorka.

Pełnił funkcję wikariusza w parafiach: Bidziny (12 czerwca 1939 roku), św. Józefa w Skarżysku (11 lutego 1940 roku), Bliżyn (30 sierpnia 1940 roku), gdzie był również tymczasowym administratorem, oraz Najświętszego Serca Jezusowego w Skarżysku-Kamiennej (15 czerwca 1944 roku). Od grudnia 1945 roku studiował na Wydziale Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Tytuł magistra prawa kanonicznego uzyskał w marcu 1947 roku, natomiast stopień doktora 1 czerwca 1948 roku. Następnie pracował jako prefekt i profesor seminarium duchownego w Sandomierzu (zajęcia z prawa kanonicznego, historii filozofii, patrologii, metodyki pracy naukowej oraz języka niemieckiego) oraz notariusz miejscowego Sądu Biskupiego (17 sierpnia 1948 roku). Od 1959 roku prowadził zajęcia na KUL (m.in. z historii źródeł i literatury prawa kanonicznego, filozofii prawa). Dwudziestego ósmego stycznia 1961 roku Rada Wydziału Prawa Kanonicznego po przeprowadzonym kolokwium habilitacyjnym wystąpiła do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego. Z powodów politycznych tytuł ten przyznano księdzu Wójcikowi dopiero 11 lutego 1970 roku. W 1972 roku objął stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1979 roku profesora zwyczajnego. Na emeryturę przeszedł w 1984 roku. Opublikował ok. 300 artykułów naukowych, był członkiem Komitetu Redakcyjnego „Roczników Teologiczno-Kanonicznych”, „Studiów Sandomierskich” oraz promotorem prac magisterskich, licencjackich i doktorskich. Otrzymał godność kanonika gremialnego (4 stycznia 1966 roku) oraz prałata dziekana (15 czerwca 1977 roku) Kapituły Katedralnej w Sandomierzu.

Dwudziestego szóstego października 1960 roku został mianowany przez Jana XIII biskupem pomocniczym diecezji sandomierskiej (tytułarna stolica: Baris in Hellesponto). Sakrę biskupią przyjął 2 lutego 1961 roku z rąk bp. Jana Kantego Lorka (współkonsekratorami byli bp Piotr Kałwa oraz bp Franciszek Jop). Po konsekracji biskupiej został wikariuszem generalnym. W latach 1962-1963 brał

udział w pierwszej i drugiej sesji II Soboru Watykańskiego. Od 3 listopada 1980 do 1 kwietnia 1981 roku pełnił funkcję wikariusza kapitulnego diecezji sandomierskiej. Zmarł 22 listopada 1990 roku w Sandomierzu. Pochowany został w podziemiach bazyliki katedralnej w Sandomierzu.

Funkcję kierownika biblioteki seminaryjnej pełnił od 1948 do 1961 roku, a więc do czasu przyjęcia sakry biskupiej. Choć z wykształcenia był prawnikiem, wiele uwagi poświęcał historii i archiwistyce. Przejął i kontynuował dzieło księdza Wyrzykowskiego katalogowania zasobu bibliotecznego. Jednocześnie porządkował rękopisy i archiwalia seminaryjne oraz Kapituły Kolegiackiej i Katedralnej w Sandomierzu, jak również spuścizny po kapłanach diecezji sandomierskiej. Trzeciego lutego 1960 roku bp Jan Kanty Lorek mianował go delegatem do przeprowadzenia inwentaryzacji rękopisów literackich na terenie diecezji sandomierskiej. Wyniki tych prac publikował w formie artykułów. Pozostawił po sobie bogatą spuściznę naukową w postaci notatek i wypisów historyczno-prawniczych²⁰.

Ks. Stanisław Drypa (1914-1984) – kierownik biblioteki w latach 1961-1984

Urodził się 15 grudnia 1914 roku w Sośniczanach w parafii koprzywnickiej. Był synem Antoniego i Franciszki z domu Sad. Uczęszczał do Szkoły Powszechnej w Sośniczanach i Koprzywnicy, do Gimnazjum Państwowego w Sandomierzu (1930-1931) oraz do Niższego Semina-

²⁰ ADS, Akta personalne bp. Walentego Wójcika; A. Kończak, *Śp. ks. Biskup Walenty Wójcik (1914-1990)*, KDS 84,9-10 (1991), s. 210-220; *Słownik biograficzny*, t. 4, s. 335-336 [w druku]; A. Kończak, *Walenty Wójcik – biskup i profesor*, „Studia Sandomierskie”, 6 (1990-1996), s. 357-378; H. Szumił, *Bibliografia podmiotowa i przedmiotowa biskupa profesora Walentego Wójcika (1914-1990)*, „Studia Sandomierskie”, 6 (1990-1996), s. 379-405; B. Stanaszek, *Diecezja sandomierska w powojennej rzeczywistości politycznej w latach 1945-1967*, t. 1: *Problematyka personalno-organizacyjna*; t. 2: *Duszpasterstwo i laicyzacja życia społecznego*, Sandomierz 2006, wg indeksu; W. Wójcik, *Włączenie zbiorów*, s. 50-65; tenże, *Cenniejsze rękopisy Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 4 (1962), s. 259-330; tenże, *Archiwum i Biblioteka Kapituły w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 7 (1963), s. 5-41; tenże, *Starodruki w Bibliotece Kapituły Sandomierskiej*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 37 (1978), s. 249-259; tenże, *Materiały rękopiśmienne po ks. Dominiku Ściskale (1881-1945)*, „Studia Sandomierskie”, 3 (1982), s. 514-517.

rium Duchownego w tymże mieście (1931-1934). W latach 1934-1939 był alumnem Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Świeceni subdiakonatu przyjął 6 listopada 1938 roku, diakonatu 25 marca, a kapłańskie 11 czerwca 1939 roku z rąk bp. Jana Kantego Lorka.

Po święceniach kapłańskich został wikariuszem parafii w Ćmielowie (12 czerwca 1939 roku), następnie był prefektem miejscowej szkoły powszechnej (10 lipca 1947 roku). Czternastego sierpnia 1948 roku otrzymał nominację na prefekta Gimnazjum i Liceum im. Józefa Piłsudskiego w Sandomierzu. Uzyskał stopień magistra (20 października 1949 roku) oraz doktora (31 sierpnia 1954 roku) teologii na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Dziewiątego października 1957 roku został profesorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie wykładał literaturę polską, propedeutykę teologii, patrologię i homiletykę. Dodatkowo pełnił funkcje seminaryjne: prefekta (9 stycznia 1965 roku), wicerektora (16 sierpnia 1963 roku) i spowiednika alumnów. Poza tym był wizytatorem religii w szkołach dekanatu koprzywnickiego i sandomierskiego, egzaminatorem prosynodalnym oraz sędzią prosynodalnym Sądu Biskupiego w Sandomierzu. Zmarł 19 września 1984 roku w szpitalu w Sandomierzu. Pochowany został na cmentarzu katedralnym. Otrzymał godność kanonika gremialnego Kapituły Katedralnej w Sandomierzu (24 stycznia 1976 roku).

Kierownikiem Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego był w latach 1961-1984. Wraz z alumnami dokończył katalogowanie zbioru książek dotychczas nie opracowanych. Dodatkowo na bieżąco wprowadzał do katalogu nowe pozycje. Zorganizował lektorium z encyklopediami, podręcznikami i podstawowymi dziełami z zakresu teologii, filozofii i historii. Zabiegał o budowę nowego gmachu biblioteki (wykonano projekty i zakupiono część materiałów budowlanych, ostatecznie na przygotowanym terenie wybudowano drukarnię diecezjalną). Bibliotekarzem był do śmierci, choć pod koniec życia wyręczyli go w tym zadaniu księża z zarządu seminaryjnego i alumni²¹.

²¹ ADS, Akta personalne ks. Stanisława Drypy; W. Wójcik, *Ks. Stanisław Drypa (1914-1984)*, KDS 79,1-2 (1986), s. 29-40; *Słownik biograficzny*, t. 1, s. 171.

Po ks. Stanisławie Drypie funkcję kierownika Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu przejął ks. Marek Kozera, który jest aktywnym profesorem wspomnianej uczelni (język łaciński i grecki, patrologia)²². Pełnił ją do czasu zmiany granic diecezji sandomierskiej w 1992 roku. Od tego czasu wspomnianą księżnicą kierowali księża dyrektorzy: Michał Spociński, Stanisław Bastrzyk, Marek Reczek, Andrzej Barzycki, Andrzej Jakóbczak oraz Piotr Tylec (od 2015 do chwili obecnej).

W omawianym przez autora zakresie chronologicznym (1875-1984) Biblioteką Seminarium Duchownego w Sandomierzu kierowało siedmiu duchownych. Wśród nich najdłużej funkcję tę pełnili: ks. Andrzej Wyrzykowski (czterdzieści jeden lat), ks. Stanisław Drypa (dwadzieścia trzy lata) oraz ks. Walenty Wójcik (trzydzieści lat). To właśnie tym duchownym należy przypisać największe zasługi w porządkowaniu i katalogowaniu zbiorów bibliotecznych. Dołączyć do nich należy również ks. Ludwika Piotrowicza, który kierował omawianą księżnicą jedynie przez cztery lata, lecz angażował się w jej prace kilka lat dłużej. Równie wiele trudu w prowadzenie biblioteki seminaryjnej włożył ks. Marek Kozera i kolejni wymienieni dyrektorzy. Ich posługa może stać się w przyszłości, z pewnej perspektywy czasu, przedmiotem oddzielnego artykułu.

Bibliografia

- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta personalne bp. Walentego Wójcika.
- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta personalne ks. Andrzeja Wyrzykowskiego.
- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta personalne ks. Antoniego Rewery.
- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta personalne ks. Ludwika Piotrowicza.
- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta personalne ks. Stanisława Drypy.
- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta personalne ks. Stanisława Puławskiego.

²² Z tej racji autor zrezygnował z szerszej prezentacji jego sylwetki.

- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta personalne ks. Teofila Banasz-kiewiczza.
- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta posług biskupich Józefa Ju-szyńskiego (1859-1880).
- Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta śmierci kapłanów (1894-1918).
- Bastrzyk Stanisław, *Sylwetki zasłużonych kapłanów z XIX i XX w., spoczy-wających na cmentarzu świętopawelskim w Sandomierzu*, w: *Parafia pw. Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła w Sandomierzu. Materiały z sesji naukowej. Sandomierz 15 maja 2014 r.*, red. K. Burek, Sandomierz 2014, s. 147-164.
- Bastrzykowski Aleksander, *Kolegiata św. Marcina w Opatowie i jej kapituła*, cz. 2: *Katalog prałatów i kanoników kolegiaty opatowskiej od 1212 r. do naszych dni*, Ostrowiec Świętokrzyski 1948.
- Bobula Mariusz, *Błogosławiony ksiądz Antoni Rewera*, Włocławek 2001.
- Bobula Mariusz, Kwiatkowski Jaromir, *Ciernista droga prawdy. Błogosła-wiony ks. prałat Antoni Rewera*, Sandomierz 2002.
- Bogurodzica*, oprac. J. Woronczak, wstęp językoznawcy E. Ostrowska, oprac. muzykologiczne H. Feicht, Wrocław – Warszawa – Kraków 1962.
- Buliński Melchior, *Monografia miasta Sandomierza*, Warszawa 1879 (re-print 2005).
- Bułakowski Alfons, *Korespondencja z sandomierskiego*, „Przegląd Katolicki”, 1 (1863), s. 154-156.
- Dąbek Jerzy, Łyko Augustyn, *Kościół i klasztor św. Józefa w Sandomierzu. Wczoraj i dziś*, Sandomierz 2015.
- Firlej Waldemar, *Piśmiennictwo księży diecezji kieleckiej i sandomierskiej w XIX wieku*, Kielce 2011.
- Graesel Arnim, *Handbuch der Bibliothekslehre*, Leipzig 1902.
- Jacewicz Wiktor, Woś Jan, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzym-skokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945*, z. 4, War-szawa 1978.
- Kończak Adam, *Śp. ks. Biskup Walenty Wójcik (1914-1990)*, „Kronika Die-cezji Sandomierskiej”, 84,9-10 (1991), s. 210-220.
- Kończak Adam, *Walenty Wójcik – biskup i profesor*, „Studia Sandomierskie”, 6 (1990-1996), s. 357-378.
- Kotkowski Stanisław, *Seminarium Duchowne w Sandomierzu w latach 1820-1926*, oprac. H. Szumił, Sandomierz 2010.
- Kubicki Paweł, *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i ojczyzny w latach 1861-1915*, cz. 1: *Dawne Królestwo Polskie*, t. 3: *Diecezje: sandomierska, sejneńska, warszawska, emigracja kleru po r. 1863, zakony, zestawienia i spisy*, Sandomierz 1933.

- Makarewicz Stanisław, *Podominański kościół i klasztor św. Jakuba Apostoła w Sandomierzu*, Sandomierz 1979.
- Mazur-Pietrzyk Jolanta, *Druki sandomierskie przechowywane w Bibliotece Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 64 (1995), s. 463-564.
- Piotrowicz Ludwik, *Biblioteka w seminarium sandomierskim (dokończenie)*, „Przegląd Katolicki”, 19 (1881), s. 508-511.
- Piotrowicz Ludwik, *Biblioteka w seminarium sandomierskim*, „Przegląd Katolicki”, 19 (1881), s. 475-476.
- Piotrowicz Ludwik, *Dyalog o Zbigniewie Oleśnickim, wiersz łaciński*, w: *Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce*, t. 2, Kraków 1882, s. 325-362.
- Rokoszny Józef, *Stare druki przechowywane w bibliotece seminaryjnej w Sandomierzu*, „Kwartalnik Teologiczny”, 1,3-4 (1902), s. 1-6.
- Siczek Stefan, *Rewera Antoni*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1918-1981*, t. 7, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 25-27.
- Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX-XX w.*, t. 1-4, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2014-2019.
- Stanaszek Bogdan, *Diecezja sandomierska w powojennej rzeczywistości politycznej w latach 1945-1967*, t. 1: *Problematyka personalno-organizacyjna*; t. 2: *Duszpasterstwo i laicyzacja życia społecznego*, Sandomierz 2006.
- Stanaszek Bogdan, *Duchowieństwo diecezji sandomierskiej w latach 1918-1939*, Lublin 1999.
- Szumiał Halina, *Bibliografia podmiotowa i przedmiotowa biskupa profesora Walentego Wójcika (1914-1990)*, „Studia Sandomierskie”, 6 (1990-1996), s. 379-405.
- Śp. ks. Prałat Andrzej Wyrzykowski, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 48,6 (1955), s. 140-142.
- Wiśniewski Jan, *Dekanat kozienicki*, Radom 1913.
- Wiśniewski Jan, *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186 do 1926 r. tudzież sesje Kapituły Sandomierskiej od 1581 do 1866 r.*, Radom 1928.
- Wójcik Walenty, *Archiwum i Biblioteka Kapituły w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 7 (1963), s. 5-41.
- Wójcik Walenty, *Cenniejsze rękopisy Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 4 (1962), s. 259-330.
- Wójcik Walenty, *Ks. Andrzej Wyrzykowski*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2,1-2 (1961), s. 298-302.

- Wójcik Walenty, *Ks. Stanisław Celestyn Puławski (1866-1937)*, „Prawo Kanoniczne”, 18,1-2 (1975), s. 185-209.
- Wójcik Walenty, *Ks. Stanisław Drypa (1914-1984)*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 79,1-2 (1986), s. 29-40.
- Wójcik Walenty, *Materiały rękopiśmienne po ks. Dominiku Ściskale (1881-1945)*, „Studia Sandomierskie”, 3 (1982), s. 514-517.
- Wójcik Walenty, *Puławski Stanisław Celestyn*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1918-1981*, t. 6, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 741-742.
- Wójcik Walenty, *Starodruki w Bibliotece Kapituły Sandomierskiej*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 37 (1978), s. 249-259.
- Wójcik Walenty, *Włączenie zbiorów poklasztornych do Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 1,2 (1959/1960), s. 50-65.
- [X. F. J.], *Ś.p. Stanisław Puławski*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 30,7-8 (1937), s. 234-235.

Streszczenie

Niniejszy artykuł prezentuje sylwetki siedmiu duchownych, którzy kierowali Biblioteką Seminarium Duchownego w Sandomierzu w latach 1875-1984. We wprowadzeniu omawia się również kwestię zarządzania księżnicą w okresie wcześniejszym (od 1820 roku). Następnie przedstawiono kolejne biogramy kapłanów bibliotekarzy. Składają się one nie tylko z wiadomości biograficznych, lecz również z krótkiej charakterystyki ich posługi w bibliotece seminaryjnej.

Słowa kluczowe

Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu, Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu, diecezja sandomierska, duchowieństwo sandomierskie, bibliotekarze

THE MANAGERS OF THE THEOLOGICAL SEMINARY LIBRARY IN SANDOMIERZ FROM 1875 TO 1984

Summary

The paper presents the biographies of seven clergymen who managed the Library of the Theological Seminary in Sandomierz in the years 1875-1984.

The remarks on the management of the Library in the earlier period (from 1820) are included in the introduction. The profiles of priests-librarians consist not only of biographical information but also of brief descriptions of their service in the seminary library.

Keywords

Diocesan Library in Sandomierz, Theological Seminary Library in Sandomierz, Sandomierz diocese, Sandomierz clergy, librarians